

بناخذ

آموزش نکته به نکته و مجموعه سوالات طبقه بندی شده
حیطه اختصاصی آزمون استخدامی آموزش و پرورش

● اسناد و قوانین بالادستی آموزش و پرورش

● روش ها و فنون تدریس

● روان شناسی تربیتی

● سنجش و اندازه گیری پیشرفت تحصیلی

عنوان و نام پدیدآور : ذاکر هندوآبادی، مجید، ۱۳۵۴ - Zaker Henduabadi. Majid
 عنوان و نام پدیدآور : آموزش نکته به نکته و مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده حیطه اختصاصی آزمون استخدامی آموزش و پرورش/پدیدآورنده
 مجید ذاکر هندوآبادی؛ ویراستار ویدا حجابی.
 مشخصات نشر : تهران : چهارخونه، ۱۴۰۲.
 مشخصات ظاهری : ۳۴۸ ص: مصور، جدول.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۵-۲۰۶-۲
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 موضوع : آزمون‌های استخدامی -- ایران Employment tests -- Iran
 استخدام دولتی -- ایران -- آزمون‌ها Civil service-- Iran-- Examinations
 آموزش و پرورش -- ایران -- آزمون‌ها Educational tests and measurements-- Iran
 شناسه افزوده : انتشارات چهارخونه
 رده بندی کنگره : JQ۱۷۸۶
 رده بندی دیویی : ۳۵۱/۰۷۶
 شماره کتابشناسی ملی : ۹۰۲۶۴۱۱

حیطه اختصاصی آزمون استخدامی آموزش و پرورش

- ناشر: انتشارات چهارخونه
- پدید آورنده: مجید ذاکر هندوآبادی
- ویراستار: ویدا حجابی
- صفحه آرایی: ویدا حجابی
- لیتوگرافی: امیر گرافیک
- چاپ و صحافی: یگانه
- ناظر چاپ: فتوحی
- نوبت چاپ: پنجم - پاییز ۱۴۰۲
- شمارگان: ۵۰۰ جلد
- قیمت: ۳۸۰۰۰۰ تومان
- فروشگاه اینترنتی: www.4Khooneh.org

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است. و هرگونه نسخه برداری پیگرد قانونی دارد.

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۶۲۰۰۰۲۶ - ۶۶۹۲۷۷۹۶ - ۶۶۹۲۸۱۷۱

جهت دریافت کتاب از طریق پست به سایت www.4Khooneh.org مراجعه
 نموده و یا با شماره تلفن ۰۲۹(۶۶۹۲۸۰۲۱) تماس حاصل فرمایید.

ISBN: 978-600-305-206-2

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۵-۲۰۶-۲

مقدمه

کتاب حاضر متشکل از کلیه دروس حیطه اختصاصی برای آزمون‌های استخدامی آموزش و پرورش است و چهار مبحث امتحانی را پوشش می‌دهد. با توجه به گستردگی و پیچیدگی مباحث، تلاش شده تا دروس، با نهایت سادگی و روانی ممکن ارائه شوند و در انتهای هر فصل تست‌های متنوع و با کیفیت قرار گرفته که پاسخ آنها نیز (غالباً به صورت تشریحی) در انتهای مبحث گذاشته شده‌اند. بعلاوه؛ هر چهار درس در قالب یک دوره آموزشی به زبانی شیوا و با مثال‌های متنوع و متعدد تدریس شده‌اند و این دوره بر روی وبسایت انتشارات (4khooneh.org) بارگذاری شده و در کنار این کتاب قابل استفاده می‌باشد.

در مطالعه کتاب حاضر به این نکته توجه داشته باشید که درس روان‌شناسی تربیتی، پایه اصلی دروس روش‌ها و فنون تدریس و همچنین سنجش و اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی است و مطالعه این درس مقدم بر دو درس دیگر است. در این مجموعه سعی بر این بوده که مطالب به صورتی مدون و ساده نگارش شوند و موضوعات در نهایت سادگی، نیازهای داوطلب برای شرکت در آزمون استخدامی را مرتفع نمایند. به همین جهت از شما خواننده گرامی درخواست داریم، تا برداشت خود را از میزان موفقیت این کتاب در دستیابی به این اهداف به اطلاع ما رسانده و ما را در ارتقاء کیفی آن یاری نمایید.

گردآوری و تألیف

مجید ذاکر

اینستاگرام: @4estekhdam

روبوکا: @forestekhdam

مبحث ۱: اسناد و قوانین بالادستی آموزش و پرورش

فصل اول: سیاست‌های کلی ایجاد تحول در آموزش و پرورش	۶
فصل دوم: سند تحول بنیادین آموزش و پرورش	۱۰
فصل سوم: آیین‌نامه اجرایی مدارس، مصوب سال ۱۴۰۰	۳۳
پاسخنامه:	۷۱

مبحث ۲: روش‌ها و فنون تدریس

فصل اول: مبانی نظری یادگیری	۸۳
فصل دوم: مبانی نظری تدریس	۹۹
فصل سوم: مدیریت فعالیت‌های آموزشی	۱۰۵
فصل چهارم: برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی	۱۱۹
فصل پنجم: طراحی فعالیت‌های آموزشی	۱۲۶
فصل ششم: الگوهای تدریس	۱۳۴
فصل هفتم: آشنایی با روش‌های تدریس و مهارت‌های اساسی معلم	۱۴۵
فصل هشتم: کلاس‌های چند پایه (ویژه آموزگار ابتدایی)	۱۶۴
پاسخنامه:	۱۸۳

مبحث ۳: روان‌شناسی تربیتی

فصل اول: تعاریف مفاهیم و اصطلاحات مرتبط	۱۹۹
فصل دوم: کاربرد نظریه‌های تحولی در آموزش	۲۰۶
فصل سوم: کاربرد نظریه‌های یادگیری در کلاس	۲۱۶
فصل چهارم: کاربرد نظریه‌های انگیزش و هیجان در آموزش	۲۳۴
فصل پنجم: شناخت تفاوت‌های فردی در یادگیری	۲۴۰
فصل ششم: کاربرد نظریه‌های هوش، تفکر، خلاقیت و استعداد	۲۵۰
فصل هفتم: مسئولیت و سازندگی	۲۶۳
پاسخنامه:	۲۷۱

مبحث ۴: سنجش و اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی

فصل اول: تعاریف مفاهیم و اصطلاحات مرتبط	۲۸۶
فصل دوم: انواع سنجش یادگیری با آزمون	۲۹۷
فصل سوم: انواع ارزشیابی (سنجش مشاهده‌ای؛ سنجش عملکردی؛ سنجش عاطفی؛ سنجش رفتاری؛ سنجش تکوینی؛ پوشه کار)	۳۰۲
فصل چهارم: روایی و پایایی آزمون‌ها	۳۲۰
فصل پنجم: ارزشیابی توصیفی	۳۲۵
فصل ششم: ارتباط متقابل ارزشیابی توصیفی با عناصر برنامه‌دستی	۳۲۹
پاسخنامه:	۳۳۹

اسناد و قوانین بالادستی آموزش و پرورش

- سیاست‌های کلی ایجاد تحول در آموزش و پرورش
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
- آیین‌نامه اجرایی مدارس، مصوب سال ۱۴۰۰

حضرت آیت الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی سیاست‌های کلی «ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور» را که پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین شده است، ابلاغ کردند. متن سیاست‌های کلی «ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور» که به رؤسای قوای سه گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ شده، به شرح زیر است:

سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور

۱- تحول در نظام آموزش و پرورش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی در جهت رسیدن به حیات طیبه (زندگی فردی و اجتماعی مطلوب اسلامی) و رشد و شکوفایی استعدادهای فطری و ارتقاء کیفی در حوزه‌های بینش، دانش، مهارت، تربیت و سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان با تأکید بر ریشه‌کن کردن بی‌سوادی و تربیت انسان‌های مؤمن، پرهیزکار، متخلق به اخلاق اسلامی، بلند همت، امیدوار، خیرخواه، بانشاط، حقیقت‌جو، آزادمنش، مسئولیت‌پذیر، قانون‌گرا، عدالت‌خواه، خردورز، خالق، وطن‌دوست، ظلم‌ستیز، جمع‌گرا، خودباور و ایثارگر.

۲- ارتقاء جایگاه آموزش و پرورش به مثابه مهمترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی و عهده‌دار اجرای سیاست‌های مصوب و هدایت و نظارت بر آن (از مهد کودک و پیش دبستانی تا دانشگاه) به عنوان امر حاکمیتی با توسعه همکاری دستگاه‌ها.

۳- بهسازی و اعلاای منابع آموزش و پرورش به عنوان محور تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور و بهبود مدیریت منابع انسانی با تأکید بر:

۱-۳- ارتقاء کیفیت نظام تربیت معلم و افزایش مستمر شایستگی‌ها و توانمندی‌های علمی، حرفه‌ای و تربیتی فرهنگیان و روزآمد ساختن برنامه‌های درسی مراکز و دانشگاه‌های تربیت معلم و شیوه‌های یاددهی و یادگیری برای پرورش معلمان با انگیزه، کارآمد، متدین، خلاق و اثربخش.

۲-۳- بازنگری در شیوه‌های جذب، تربیت، نگهداشت و بکارگیری بهینه نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش و بسترسازی برای جذب معلمان کارآمد و دارای شایستگی‌های لازم آموزشی، تربیتی و اخلاقی بعد از گذراندن دوره مهارتی.

۳-۳- اعتلای منزلت اجتماعی معلمان و افزایش انگیزه آنان برای خدمت مطلوب با اقدامات فرهنگی و تبلیغی و خدمات و امکانات رفاهی و رفع مشکلات مادی و معیشتی فرهنگیان.

۴-۳- توسعه مهارت حرفه‌ای و توانمندی‌های علمی و تربیتی معلمان با ارتقاء کیفی آموزش‌های ضمن خدمت و برنامه‌ریزی برای روزآمد کردن اطلاعات تخصصی و تحصیلات تکمیلی معلمان متناسب با نیاز آموزش و پرورش.

۵-۳- استقرار نظام ارزیابی و سنجش صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای معلمان مبتنی بر شاخص‌های آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و تربیتی برای ارتقاء.

۶-۳- توسعه مشارکت معلمان در فرآیند بهسازی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، تربیتی و فرهنگی.

۷-۳- استقرار نظام پرداخت‌ها بر اساس تخصص، شایستگی‌ها و عملکرد رقابتی مبتنی بر نظام رتبه‌بندی حرفه‌ای معلمان.

۴- ایجاد تحول در نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی با توجه به:

۱-۴- روزآمد ساختن محتوای تعلیم و تربیت و تدوین برنامه درس ملی مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و متناسب با نیازهای کشور و انطباق محتوای با پیشرفت‌های علمی و فناوری و اهتمام به تقویت فرهنگ و هویت اسلامی-ایرانی.

۲-۴- توسعه فرهنگ تفکر، تحقیق، خلاقیت و نوآوری و بهره‌گیری از روش‌های یاددهی و یادگیری متنوع و مطلوب و ایجاد تفکر منطقی و منسجم برای تحلیل و بررسی موضوعی.

- ۳-۴- تبیین اندیشه دینی-سیاسی امام خمینی(ره)، مبانی جمهوری اسلامی و ولایت فقیه و اصول ثابت قانون اساسی در مقاطع مختلف تحصیلی.
- ۴-۴- توسعه فرهنگ و معارف اسلامی و یادگیری قرآن (روخوانی، روان‌خوانی و مفاهیم) و تقویت انس دانش‌آموزان با قرآن و سیره پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت(علیهم السلام) و گسترش فرهنگ اقامه نماز.
- ۴-۵- تحول بنیادین شیوه‌های ارزشیابی دانش‌آموزان برای شناسایی نقاط قوت و ضعف و پرورش استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان.
- ۴-۶- رعایت رویکرد فرهنگی و تربیتی در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و درسی.
- ۴-۷- تقویت آداب و مهارت‌های زندگی و توانایی حل مسائل و عمل به آموخته‌ها برای بهبود زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان.
- ۴-۸- تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.
- ۵- اهتمام به تربیت و پرورش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی بویژه در:
- ۵-۱- ارتقاء معرفت و بصیرت دینی برای رشد و تعالی معنوی و اخلاقی معلمان و دانش‌آموزان و تلاش برای ارتقاء معنوی خانواده‌ها.
- ۵-۲- ارتقاء سلامت جسمی و روحی معلمان و دانش‌آموزان و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی.
- ۵-۳- ارتقاء تربیت عقلانی و رشد بینش دینی، سیاسی و اجتماعی دانش‌آموزان و اهتمام به جامعه‌پذیری برای تحکیم وحدت و همبستگی ملی، وطن دوستی و مقابله هوشمندانه با تهاجم فرهنگی و پاسداشت استقلال، آزادی، مردم‌سالاری دینی و منافع ملی.
- ۵-۴- رشد و شکوفایی ذوق و استعدادها، فرهنگی و هنری و تقویت روحیه نشاط و شادابی در دانش‌آموزان.
- ۵-۵- توسعه تربیت بدنی و ورزش در مدارس.
- ۵-۶- تربیت و تأمین نیروی انسانی توانمند و واجد شرایط برای تحقق اهداف و برنامه‌های تربیتی و پرورشی.
- ۶- تحول در ساختار مالی، اداری و نظام مدیریتی با تأکید بر:
- ۶-۱- بازمهندسی ساختار اداری در کلیه سطوح با رویکرد چابک‌سازی، پویاسازی همراه با ظرفیت‌سازی، فرهنگ‌سازی و بسترسازی برای تقویت مشارکت‌های مردمی و غیردولتی، منطبق بر قانون اساسی و سیاست‌های کلی نظام اداری و آموزش و پرورش بویژه ایجاد زمینه مشارکت معلمان، خانواده‌ها، حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها، مراکز علمی و پژوهشی و سایر نهادهای عمومی و دستگاه‌های اجرایی در فرآیند تعلیم و تربیت.
- ۶-۲- رعایت اولویت در بودجه مورد نیاز آموزش و پرورش در لویح بودجه سنوالتی به منظور تحقق اهداف و مأموریت‌های مندرج در سیاست‌های کلی.
- ۶-۳- بهبود مدیریت منابع و مصارف با هدف ارتقاء کیفیت و بهره‌وری نظام آموزش و پرورش.
- ۷- بهینه‌سازی فضا، زیر ساخت‌های کالبدی و تجهیزات مدارس در مسیر تحقق اهداف نظام تعلیم و تربیت اسلامی با تأکید بر:
- ۷-۱- ضابطه‌مند سازی، بهسازی، زیباسازی، مقاوم‌سازی و مصون‌سازی مدارس با رعایت اصول معماری اسلامی ایرانی، مکان‌یابی و توزیع فضا به تناسب نیازها، طراحی و ساخت مجتمع‌های آموزشی و تربیتی و توسعه مشارکت مردم و نهادهای مدیریت شهری در احداث و نگهداری مدارس.
- ۷-۲- احداث واحدهای آموزشی و پرورشی جدید متناسب با افزایش جمعیت و الزام سازندگان شهرک‌ها به احداث واحدهای مورد نیاز آموزش و پرورش.
- ۷-۳- ارائه الگو و ضابطه لازم‌الرعایه از طرف وزارت آموزش و پرورش برای ساخت مدارس.
- ۷-۴- تجهیز مدارس به فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و فراهم آوردن زمینه استفاده بهینه از آموزش‌های مرتبط با فناوری‌های نو در مدارس.
- ۸- ارتقاء نقش و اختیارات مدرسه در تحقق اهداف و مأموریت‌های مندرج در بند یک سیاست‌های کلی و تقویت مناسبات صحیح و سازنده آموزش و پرورش با خانواده‌ها، رسانه‌ها و جامعه.
- ۹- تقویت آموزش و پرورش مناطق مرزی با تأکید بر توانمندسازی معلمان و دانش‌آموزان این مناطق.

- ۱۰- تأمین ثبات مدیریت در آموزش و پرورش با رویکرد ارزشی و انقلابی و دور نگه داشتن محیط آموزش و پرورش از دسته‌بندی‌های سیاسی.
- ۱۱- هماهنگی و انسجام بین اهداف، سیاست‌ها، برنامه‌ها و محتوای تعلیم و تربیت در آموزش و پرورش، آموزش عالی و سایر دستگاه‌های مرتبط.
- ۱۲- ارتقاء جایگاه آموزش و پرورش از نظر شاخص‌های کمی و کیفی در سطح منطقه و جهان به منظور تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۳- استقرار نظام جامع رصد، نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت در نظام آموزش و پرورش.

سوالات فصل یک

۱. مطابق با سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش استقرار نظام ارزشیابی عمومی، تخصصی و حرفه‌ای معلمان برای ارتقا مبتنی بر کدام شاخص زیر نیست؟
(دبیری ۱۴۰۲)
(۱) آموزشی (۲) اقتصادی (۳) فرهنگی تربیتی (۴) پژوهشی
۲. مطابق با سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش، برای ایجاد تحول در نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، بر رعایت کدام رویکرد تأکید شده است؟
(آموزگار ابتدایی ۱۴۰۲)
(۱) اقتصادی و اجتماعی (۲) سیاسی و اجتماعی (۳) فرهنگی و تربیتی (۴) فرهنگی و سیاسی
۳. مطابق با سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش، به منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف و پرورشی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان بر کدام مورد تأکید شده است؟
(آموزگار ابتدایی ۱۴۰۲)
(۱) تحول بنیادین شیوه‌های ارزشیابی دانش‌آموزان (۲) تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
(۳) تقویت آداب و مهارت‌های زندگی و توانایی حل مسئله (۴) توسعه فرهنگ و معارف اسلامی و یادگیری قرآن
۴. «توسعه مشارکت معلمان در فرآیند بهسازی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، تربیتی و فرهنگی» در راستای چه هدفی در متن «سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش» تعیین شده است؟
(۱) بهسازی و اعلاّی منابع آموزش و پرورش به عنوان محور تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور و بهبود مدیریت منابع انسانی
(۲) اهتمام به تربیت و پرورش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی
(۳) ایجاد تحول در نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی
(۴) تحول در ساختار مالی، اداری و نظام مدیریتی
۵. کدام مورد در متن «سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش» در بخش نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دچار تحول بنیادین می‌شود؟
(۱) آموزش‌های حرفه‌ای (۲) تربیت و پرورش
(۳) شیوه‌های ارزشیابی (۴) محتوای تعلیم و تربیت
۶. متن «سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش» از سوی رهبر معظم انقلاب به کدام یک از دستگاه‌ها ابلاغ شده است؟
(۱) وزارت آموزش و پرورش - شورای عالی انقلاب فرهنگی (۲) وزارت آموزش و پرورش - رئیس‌جمهور
(۳) قوای سه‌گانه - رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام (۴) وزارت آموزش و پرورش - وزارت آموزش عالی
۷. کدام مورد جهت بهسازی و اعلاّی منابع آموزش و پرورش در متن «سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش» تعیین شده است؟
(۱) جایگزینی نظام ارزیابی و سنجش صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای معلمان
(۲) توسعه مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند بهسازی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، تربیتی و فرهنگی
(۳) حذف نظام پرداختی بر اساس عملکرد رقابتی
(۴) بازنگری در شیوه‌های جذب، تربیت، نگهداشت و بکارگیری بهینه نیروی انسانی

۸. کدامیک از اصول تحول در نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی محسوب نمی‌شود؟

- ۱) تحول بنیادین شیوه‌های ارزشیابی دانش‌آموزان برای شناسایی نقاط قوت و ضعف و پرورش استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان.
- ۲) رعایت رویکرد علمی و فناورانه در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و درسی.
- ۳) تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.
- ۴) تقویت آداب و مهارت‌های زندگی و توانایی حل مسائل و عمل به آموخته‌ها برای بهبود زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان.

۹. مبنای تحول نظام آموزش و پرورش بر اساس کدام سند انجام می‌پذیرد؟

- ۱) مفهوم حیات طیبه
- ۲) آیین‌نامه مدارس
- ۳) فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی
- ۴) سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

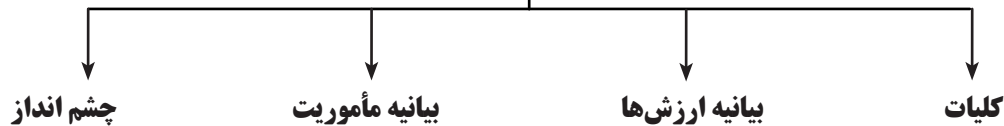
۱۰. محور تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور چیست؟

- ۱) منابع آموزش و پرورش
- ۲) آیین‌نامه مدارس
- ۳) سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
- ۴) متریان

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش - مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۰۶ معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری:

مقدمه: تحقق ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی مستلزم تلاش همه جانبه در ابعاد علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است. عرصهٔ تعلیم و تربیت از مهم‌ترین زیرساخت‌های تعالی همه جانبه کشور و ابزار جدی برای ارتقای سرمایه انسانی شایسته کشور در عرصه‌های مختلف است. در پرتو چنین سرمایه انسانی متعالی است که جامعه بشری آمادگی تحقق حکومت جهانی انسان کامل را یافته است و در سایه چنین حکومتی ظرفیت و استعداد های بشر به شکوفایی و کمال خواهد رسید. در تهیهٔ سند ملی تحول بنیادین آموزش و پرورش کوشش شده است تا با الهام‌گیری از اسناد بالادستی و بهره‌گیری از ارزش‌های بنیادین آنها و توجه به اهداف راهبردی نظام جمهوری اسلامی ایران، چشم‌انداز و اهداف تعلیم و تربیت در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی تبیین شود.

چارچوب سند تحول

کلیات

اصطلاحات و مفاهیم

۱ - **نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی:** نهادی است اجتماعی و فرهنگی و سازمان یافته که، به عنوان مهمترین عامل انتقال، بسط و اعتلاء فرهنگ در جامعه اسلامی ایران، مسئولیت آماده‌سازی دانش‌آموزان جهت تحقق مرتبه‌ای از حیات طیبه در همه ابعاد را بر عهده دارد که تحصیل آن مرتبه برای عموم افراد جامعه لازم یا شایسته باشد.

۲ - **تعلیم و تربیت:** فرایندی تعالی جویانه، تعاملی، تدریجی، یکپارچه و مبتنی بر نظام معیار اسلامی که به منظور هدایت افراد جامعه به سوی آمادگی برای تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همهٔ ابعاد، زمینه‌های مناسب تکوین و تعالی پیوستهٔ هویت ایشان را در راستای شکل‌گیری و پیشرفت جامعه صالح اسلامی فراهم می‌آورد.

۳ - **ساحت‌های تعلیم و تربیت:** ساحت‌های مندرج در فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران (تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای، تعلیم و تربیت علمی و فناورانه) می‌باشد.

۴ - **نظام معیار اسلامی:** مبانی و ارزش‌های مبتنی بر دین اسلام ناب محمدی یا سازگار با آن، مشتمل بر سلسله مراتبی از ارزش‌هاست که ناظر به همه ابعاد زندگی است.

۵ - **شایستگی‌های پایه:** مجموعه‌ای ترکیبی از صفات و توانمندی‌های فردی و جمعی ناظر به همهٔ جنبه‌های هویت (عقلانی، عاطفی، ارادی و عملی) و نیز تمام مؤلفه‌های جامعه بر اساس نظام معیار اسلامی است.

۶ - **هویت:** برآیند مجموعه‌ای از بینش‌ها، باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات آدمی است. از این رو، نه تنها امری ثابت و از پیش تعیین شده نیست، بلکه حاصل تلاش و توفیق شخص و تا حدودی متأثر از شرایط اجتماعی است. انسان، موجودی است که می‌تواند با تکیه بر فطرت و استعداد های طبیعی خود و با استفاده از نیروی عقل و اختیار و ارادهٔ خویش، به معرفت دست یابد. معرفت ایجاد شده می‌تواند زمینهٔ میل و گرایش را در او فراهم سازد. بینش و گرایش درونی، زمینه باور (ایمان) و تکوین اراده

(تصمیم معطوف به عمل) را در وی فراهم می آورد و با عمل و تکرار آن، به تدریج هویتش شکل می گیرد. همین امور نیز، در هر گونه تحول هویت پس از تکوین اولیه آن نقش آفرین است.

۷ - معلم و مربی: (مترادف هم بکار رفته است) به فردی اطلاق می شود که رسالت خطیر تربیت دانش آموزان را در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر عهده دارد.

۸ - جامعه اسلامی: اجتماعی است که بر روی نمودن به خدا در حالت تسلیم و رضا استوار می شود نه بر روابط نژادی، خویشاوندی یا قبیله‌ای و یا روابط انتفاعی و ستمگرانه یا روابط قراردادی که رویکرد استخدای داشته و متکی بر منفعت‌های یک طرف یا دو طرف قرارداد می باشند. در جامعه اسلامی که مظهر تحقق بعد اجتماعی حیات طیبه به شمار می آید، پیوندها، خشونت‌آمیز (ناشی از ترس و تهدید و ارباب) یا انتفاعی (ناشی از سودگرایی و استثمار یا استخدام دیگران) نیست بلکه ارتباط میان اعضای جامعه به ارزش‌های انسانی و اخلاقی، معرفت، محبت و اطاعت از خدا (پیروی آگاهانه و اختیاری از نظام معیار دینی) معطوف است.

۹ - سنین لازم‌التعلیم: سن تعلیم و تربیت رسمی ۵ سالگی است اما سن افراد لازم‌التعلیم (لازم‌التربیه) طبق قانون مشخص می شود.

۱۰ - حیات طیبه: وضع مطلوب زندگی بشر در همه ابعاد و مراتب، بر اساس نظام معیار اسلامی (مبانی و ارزش‌های مقبول دین الهی) است که تحقق آن باعث دستیابی به غایت زندگی یعنی قرب الی الله خواهد شد. یکی از مشخصات اصلی حیات طیبه، تکیه بر ارزش‌های غایی زندگی - قرب الی الله - و نظام معیار متناسب با آن یعنی مبانی و ارزش‌های مقبول دین اسلام است.

۱۱ - چشم انداز: این چشم انداز بر اساس اسناد بالادستی: قانون اساسی، سیاست‌های کلی نظام، سند چشم انداز بیست ساله و فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، در افق ۱۴۰۴ ترسیم می شود.

۱۲ - نظام دوری: عبارت است از همراهی معلم با دانش آموزان در چند پایه تحصیلی.

بیانیه ارزش‌ها

گزاره‌های ارزشی مندرج در بیانیه ارزش‌ها، بایدها و نبایدهایی اساسی است که لازم است تمام اجزا و مؤلفه‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی هماهنگ با آنها بوده و همه سیاست‌گذاران و کارگزاران نظام ملتزم و پای بند به آنها باشند.

این ارزش‌ها بر اساس آموزه‌های قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم (ص) و حضرات اهل بیت (علیهم السلام)، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و سند چشم‌انداز بیست ساله و نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی تحول نظام آموزشی تهیه و تدوین شده است و با مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (شامل فلسفه تعلیم و تربیت، فلسفه تعلیم و تربیت رسمی عمومی و رهنامه نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی) سازگار و مستند به مضامین مندرج در آنها می باشد.

گزاره‌های ارزشی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی عبارتند از:

۱- آموزه‌های قرآن کریم، نقش معنوی، اسوه‌ای، هدایتی و تربیتی پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) و ائمه معصومین (علیهم السلام) به ویژه امام زمان (عج) و ولایت‌مداری در تمام ساحت‌ها برای تحقق جامعه عدل جهانی (جامعه مهدوی).

۲- آموزه‌های بنیادین مهدویت و انتظار که رمز هویت اسلام ناب و عامل حیات و بقای آن در عصر غیبت است، به عنوان مهمترین رسالت منتظران در عصر غیبت می باشد.

۳- میراث نظری و عملی حضرت امام خمینی (ره)، تعمیق علاقه و پیوند با انقلاب اسلامی، قانون اساسی و ولایت فقیه.

۴- فرایند تعلیم و تربیت در تمام ساحت‌های تعلیم و تربیت شامل تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، تعلیم و تربیت اجتماعی و سیاسی، تعلیم و تربیت زیستی و بدنی، تعلیم و تربیت زیبا شناختی و هنری، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای، تعلیم و تربیت علمی و فناورانه منطبق بر نظام معیار اسلامی مبانی و ارزش‌های برگرفته از قرآن کریم، سنت حضرات معصومین (علیهم السلام) و عقل که تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی در آن محوریت دارد.

۵- زمینه سازی کسب شایستگی‌های پایه - با تأکید بر خصوصیات مشترک اسلامی - ایرانی و انقلابی، در راستای تکوین و تعالی